

היום נלמד בעזרת ה':

נדרי דף כח

(בעמ' הקודם)

משנה: המשנה ממשיכה לבאר מה הם 'נדרי אונסין':

נודרים להרגין: לליסטים ישראל שהורגים בני אדם. ולחרמין: לאנשים שמחרימים וגוזלים ממון. ולמוכסין: הגובים מכס. שהיא תרומה אע"פ שאינה תרומה וכו': כלומר מותר לנדור לליסטים ולגזלנים ולמוכסים הבאים לקחת את הפירות שלו שהפירות האלה הם של תרומה או של בית המלך למרות שהם אינם כאלה, ובכך להציל את ממונו מהם. ויבואר בגמ' מה נודר.

בית שמאי אומרים בכל נודרין חוץ מבשבעה: מותר לנדור כל נדר כדי להציל את ממונו מהם, אבל אסור להישבע, משום ששבעה חמורה (= שנאמר בה "כִּי לֹא יִנְקָה יְהוָה אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לְשׁוֹא"). ובית הלל אומרים אף בשבעה: מותר גם להישבע כדי להציל את ממונו מהם.

בית שמאי אומרים לא יפתח לו בנדר: אסור לו לנדור מעצמו אם האנס לא דורש זאת ממנו. ובית הלל אומרים אף יפתח לו: גם אם האנס לא דורש ממו לנדור מותר לו לנדור מעצמו.

בית שמאי אומרים במה שהוא מדירו: גם אם האנס דורש ממנו לנדור, מותר לו לנדור רק מה שהוא מבקש ממנו אבל אסור לו להוסיף (= המשנה תבאר מיד). ובית הלל אומרים אף במה שאינו מדירו: ויכול להוסיף.

המשנה מבארת מה הכוונה 'במה שהוא מדירו' / 'אף במה שאינו מדירו':

כיצד? אמר לו האנס תאמר 'קונם אשתי נהנית לי', והוא אמר 'קונם אשתי ובני נהנים לי', לדעת ב"ש - אשתו מותרת להנות ממנו לפי שאת זה האנס דרש ממנו, אבל לבניו אסור להנות ממנו לפי שאת זה הוא הוסיף מעצמו. ולדעת ב"ה - אשתו ובניו מותרים לפי שנדר כדי להציל את ממונו.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

גמרא: קושיא: איך מותר לו לנדור כדי להיפטר מהמכס, והרי הדין שהוא ש'דינא דמלכותא דינא' וא"כ חייב לתת למלך את המכס מן הדין.

רב חיינא מתרץ: מדובר במוכס שאין לו קצבה, כלומר שהוא לוקח מכל אחד כמה שהוא רוצה, וא"כ זהו חמסנות וגזלנות, וגזלנות המלכות אינה דין, לפי שדווקא בדבר שהוא שווה לכל בני המדינה יש רשות למלך לעשות, אבל לא לקחת מאדם זה הרבה ומאדם אחר קצת.

דבי רב ינאי מתרץ: מדובר במוכס העומד מאליו, כלומר במוכס שבא שלא במצוות המלך אלא מעצמו החליט לגבות מכס. [נדווקא במלכי האומות שייך הדין של 'דינא דמלכותא דינא', לפי שהארץ של המלך, ויכול לומר להם אם לא תעשו את החוקים שלי אני אגרש אותכם, אבל במלכי ישראל אין את הדין הזה, לפי שכל עם ישראל שותפים בארץ ישראל. ר"נ].

*

היכי נדר: הגמרא מבררת באיזו לשון הוא נדר?

משום שאם הוא נדר בסתם 'יאסרו פרות העולם עלי אם אינן של בית המלך' – הרי הנדר חל אפילו שהוא חשב בליבו שאינו מתכוון באמת לנדור, משום שהכלל הוא 'דברים שבלב אינם דברים'?

[ואין זה 'נדרי זירוזין' משום שדוקא המזמין את חבריו כל הסיבה שהוא נודר כי הוא בטוח שחבריו יבוא לאכול ולא יצטרך לקיים את הנדר, אבל כאן הרי הוא נודר בשביל להציל את ממונו ובאמת הממון ניצל -תוס' ר"ד].

תירוצ: באומר 'היום': הוא אסר עליו את הפירות רק להיום.

אך גם זה לא יתכן כי המוכס לא היה מסכים לקבל כזה נדר בתור ראיה לכך שהפירות באמת של בית המלך?

באומר בליבו היום: הוא נדר בסתם אבל בליבו חשב שהנדר הוא רק להיום, ובכזה מקרה אין חיסרון של 'דברים שבלב', משום שהמקרה כאן של אונס מפרש את הדיבור שלו כאילו אמר 'היום', ודברים שבלב המוכחים - הויין דברים. (אבל אם היה אומר בפירוש 'לעולם' והיה חושב 'היום' – היה זה דברים שבלב).

*

למדנו במשנה: 'בית שמאי אומרים לא יפתח לו בנדר ובית הלל אומרים אף יפתח לו'.

רב הונא מביא ברייתא כלשון המשנה אלא שבמקום 'נדר' כתוב 'שבועה'. רב הונא מדייק מלשון הברייתא שדוקא בשבועה אסור לבית שמאי לפתוח לו אבל בנדר מותר – קושיא מהמשנה שלנו האומרת שגם בנדר אסור לפתוח?

ועוד: דיוק נוסף מהברייתא: בית שמאי אוסרים דוקא לפתוח בשבועה, אבל לנדור בשבועה הם מתירים – והרי במשנה כתוב 'בית שמאי אומרים בכל נזירים חוץ מבשבועה'?

תירוץ: באמת לדעת בית שמאי אין פותחין לא בנדר ולא בשבועה, ואילו לדעת בית הלל פותחין בין בנדר ובין בשבועה. אלא שהמשנה נקטה 'נדר' בכדי להשמיע את החידוש שבדברי בית שמאי שאפילו בנדר לא פותחין, והברייתא נקטה 'שבועה' בכדי להשמיע את החידוש שבדברי בית הלל שאפילו בשבועה כן פותחין.

רב אשי מתרץ: הברייתא בכלל לא מדברת על הנושא של המשנה – הנודר להרגים ולגזלנים, אלא היא מדברת על התרת נדרים - האם אדם שנשבע מותר לחכם לפתוח לו פתח להתיר שבועתו. לדעת בית שמאי אין פותחין פתח להתיר שבועה, ולדעת בית הלל פותחין.

*

משנה: הרי נטיעות האלו קרבן: היתה רוח חזקה מנשבת והיה סבור שהעצים יעקרו ממקומם ואמר 'הנטיעות האלו יהיו קרבן אם הן לא תעקרנה ממקומם' ('קרבן' = 'דמי קרבן', כלומר למכור אותם ולקנות בכסף קרבן). וכן אם היתה שריפה והיה סבור שהטלית שלו תישרף ואמר כנ"ל – הנדר חל.

במשנה כתוב 'יש להן פדיון' כלומר הן קדושות ואפשר לפדות אותן. והגמרא תבאר את הלשון הזו.

אבל האומר 'הרי נטיעות הללו 'קרבן עד שיקצצו' וכן בטלית עד שתשרף – אין להם פדיון. משום שהוא הקדיש אותם במפורש עד שהם יעקרו, וכונתו היא שהם לא יצאו לחולין עד שהנטיעות או הטלית יתבטלו מן העולם. (ואם פדה אותם - המעות נתפסו בקדושה, אבל הנטיעות חוזרות להיות קדושות כמבואר בגמרא).

נמרא: וליתני קדושות ואין קדושות?: מדוע במקרה הראשון נקטה המשנה בלשון 'אין להן פדיון' והרי עיקר הנקודה היא שהנדר חל והן קדושות (וממילא גם יש להן פדיון כמו בכל הקדש)?

תירוץ: אגב הסיפא שבה הוצרכה המשנה לכתוב 'אין להן פדיון', כי שם ודאי שהנטיעות והטלית קדושים וכל החידוש הוא שאי אפשר לפדות אותם – כתבה המשנה גם ברישא בלשון הזו 'יש להן פדיון'.

היכי נדר?: באיזו לשון הוא נדר מהנטיעות? והרי אם אמר בסתם 'שיהיו קרבן אם לא יקצצו' הרי הנדר לא יכול לחול עליהם לעולם, שהרי כל נטיעה באופן טבעי עומדת לבסוף לקצצה – דהיינו כשתזקין ותתייבש היא תיפול ותיקצץ.

תירוץ: הוא קצב זמן בנדר ועבר הזמן והן לא נקצצו. כגון שאמר 'אם אינן נקצצות היום' ועבר היום ולא נקצצו - הנדר חל.

קושיא: אם כן מה החידוש בדבר, פשיטא?

תירוץ: לא צריכא: מדובר שהיתה רוח חזקה כפי שביארנו במשנה. והחידוש שאנו לא אומרים שנדרו הוא רק 'נדר זירוזין' שהרי היה בטוח שהעצים יעקרו, ואם היה יודע שהם לא יעקרו לא היה נודר. קמ"ל שהנדר חל.

[הגמרא לא הקשתה על טלית משום שטלית אינה עומדת באופן טבעי להתכלות אלא אם כן תהיה שריפה באופן בלתי צפוי, ולכן בטלית הנדר חל כבר מתחילה כי נחשב הדבר שהנדר התקיים].

הגמרא מביאה הוכחה לדבריה מטלית:

והא קתני לה גבי טלית: והרי המשנה כתבה את הדין הזה גם לגבי טלית, וכי טלית לשריפה עומדת? ומדוע נדר על מקרה כזה שהיא לא תשרף?

אלא בהכרח שהיתה שם שריפה, והוא היה סבור שהטלית לא תינצל מהשריפה ולכן הוא נדר, ובכל אופן הנדר שלו חל כנ"ל. אם כן גם בנטיעות מדובר שהיתה רוח סערה שעמדה לעקור אותן ולכן הוא נדר וכנ"ל.

*

למדנו במשנה שאם אמר 'הרי נטיעות הללו 'קרבן עד שיקצצו' - אין להם פדיון.

ולעולם?: וכי לעולם לא תהיה אפשרות לפדות אותן, מדוע?

תירוץ: אפשר לפדות אותן, אלא שגם לאחר הפדיון תחזור ותחול עליהם שוב קדושה, משום שפירוש דבריו שאמר בתחילה הוא שבכל פעם שיפדו אותן הוא נודר עליהם שוב ושוב, עד שיקצו.

ולאחר שיקצו - לדעת בר פדא צריך לפדות אותן ואז הן יוצאות לחולין, אבל לדעת עולא אין צורך לפדותן אלא הן יוצאות מאליהן לחולין.